

den beobachteten Tatsachen allgemeingültige Schlüsse zu ziehen.

Der Beitrag analysiert die Beziehungen zwischen den beiden Verfahren und stellt fest, dass primär stets das beschreibende Verfahren angewendet wird und dass sich selbst das kausale Verfahren auf Zusammenhänge stützt, die durch das beschreibende Verfahren ermittelt worden sind.

Dr. Kessler Hubert: Das Aggteleker Höhlengebiet.

A közelmúltban jelent meg a Borsod megyei Idegenforgalmi Hivatal kiadásában dr. Kessler Hubert tollából Aggtelek és környékének németnyelvű kalauza. A tömören és világosan megírt ismertetés hasznos kézikönyve lesz mind a külföldi, mind a hazai karsztkutatóknak, turistáknak. A közölt fényképek és a szerző színes leírása elvezeti az olvasót Magyarországon egyik legismertebb és karsztjelenségekben leg gazdagabb vidékére. Értékét éppen az adja meg, hogy — eltérve a népszerű ismertetésektől —, az egyes barlang járatainak és képződményeinek egyszerű leírása, valamint a barlangok felfedezésének története mellett a barlangok kialakulásának és képződményei keletkezésének tudományos magyarázatát is magában foglalja. A komoly tudományos munka megkezdéséhez is jó kiindulási alapul szolgál, de ez esetben még a szakirodalom áttanulmányozása is szükséges. Néhány kisebb hiányosság (egyes barlangról nincsenek térképek, egy fénykép felirata fel van cserélve), ellenére a kalauz megjelenése nagyjelentőségű, mert ezzel nemcsak a hazai, hanem főleg külföldi viszonylatban is megerősítettük és egyben növeltük a magyar barlangkutatás eredményeinek hírnevét, tekintélyét.

A szerző az első részben röviden vázolja a karsztosodás folyamatát és az egyes karsztjelenségek, formák és képződmények keletkezését. (Dolinák, aknabarlangok, víznyelők, emeletes barlang, cseppkőképződés stb.). A barlangi járatok, üregek kialakulásánál különbséget tesz a víz kémiai és mechanikai hatása között. (Korrozió és karszterózió).

Az alábbi fejezetekben megtalálni az öt Aggtelek környéki nagy barlangrendszer leírását és feltárási történetét.

Az aggteleki Baradla barlangrendszerben (22 km) három emelet különíthető el, amelyek morfológiailag is különböznek egymástól. A barlangrendszer legszárabb és egyben legrégibb járata a felső emeleten található. A barlang jól járható és idegenforgalom számára kiépített túlnyomó része a középső emeleten van. A legalsó emeleten a vízvezetés állandó, tehát a kialakulás még folyamatban van. A hóolvadások és nagy csapadék hatására a víznyelőkön át a szomszédos harmadkori felszín kvarc kavicsai is bejutottak a barlangba és elősegítették az üregek kivájtását. A barlangban az eddigi kutatóeredmények szerint 262 különféle állatfaj található. Legismertebb a barlang életlehetőségéhez alkalmazkodó Niphargus Aggtelekensis. A szerző beszámol a barlangban végzett régészeti kutatások eredményeiről is. (Bükki, hallstatti kultúra stb.). A barlang feltárási története eléggé vázlatos. Csak a legjelentősebb eredményeket közli. A feltárási történetében fontos lépés az első nagy magyar kutató, Vass Imre 1825 évi felfedezése, valamint a Dóma és Baradla összefüggésének megállapítása (Kessler, 1932). Az egyes barlangi turrák leírása alkalomával közli a termek, képződmények új hivatalos elnevezéseit és érdekesebb adatait is.

Zum Abschluss behandelt der Beitrag die Rolle der Statistik und der mathematischen Statistik. Er stellt fest, dass diese nicht als selbständige Forschungsmethoden betrachtet werden können, sondern nur als Hilfswissenschaften, die im Zuge der Ableitung beider Schemas und innerhalb beider mathematischen Verfahren angewandt werden oder zur Anwendung gelangen können.

Az 1952-ben Jakucs László által feltárt Békebarlang (kb. 7 km) kialakításában is lényeges szerep jut a kvarckavics pusztító munkájának. A DNY-ról É felé folyó barlangi patak vize a Komlós-forrásban lép napvilágra. A barlang érdekességét a mésztufagátak, a különfajta cseppkőképződmények és szifonok jelenléte adja meg. A szerző megemlíti, hogy ő a Békebarlang környékén 1933-ban feltárási kísérleteket végzett és jelentésében már akkor feltételezte, hogy itt önálló és a Baradlától valószínűleg független barlangrendszer létezik.

Jósvafőtől DK-re Égerszög határában nyílik a közel 2 km hosszúságú 1954-ben a Kinizsi Sportklub által feltárt Szabadság-barlang. Az emeletes, viszonylag szűkebb keresztmetszetű barlang időszakos vízfolyása a Kecsekút forrásnál jut a felszínre. A járatokban előforduló borsókő-képződmények és a falból vízszintesen kiálló képződmények teszik érdekessé a barlangot. Mind a Béke-barlangnál, mind a Szabadság-barlangnál már elkészült a mesterséges bejárat, amely lehetővé teszi az idegenforgalom mielőbbi megindulását.

Jósvafőtől É-ra a Kis Tohonya-völgyben 1955-ben fedezték fel a Műszaki Egyetem Ásvány-Földtani tanszékének hallgatói a Vass Imre-barlangot. A Kis-tohonya forrás 5 emeletes barlangjába az árvízi vagy időszakos forrás helyén lehet bejutni. A barlangot teljes egészében — mint a Kossuth-barlangot is — a víz korrodáló hatása alakította ki. A legfelső emelet cseppkőképződményeinek mérete sok esetben eléri az Aggteleki-barlangét is. A barlang járatainak és képződményeinek ismertetése során szerző kiemeli a barlangban való mozgás nehézségeit.

Végül 1956-ban tárták fel a szerző vezetésével 1933-ban megkezdett kutatásai folytatása és befejezésekként a Nagytohonya-forrás barlangját, a Kossuth-barlangot. A DK—ÉNY irányú tektonikus hasadékrendszer mentén a víz korrodáló munkája során kialakult igen magas, emeletes, és aránylag szűk barlangban igen nehéz a járás. A szerző közli az eddig elvégzett karszthidrológiai kutatások eredményeit is. A barlang feltárástörténete után sor kerül a barlang részletes leírására. Rendkívül érdekes és megkapó a széles hasadékból folyó vizen a csónaktúra, valamint a felső emelet cseppkőképződményei. A továbbjutás lehetőségét egy szifon zárja el.

A kalauz utolsó fejezetében részletesen leírja az Aggteleki karszt és környékének turista-útjelző hálózatát.

Dr. Kessler Hubert könyve — rövid terjedelme és összefoglaló jellege ellenére is — a jó turistakalauzok általános színvonalát messze meghaladó és tudományos szempontból is értékes munka. A kis könyvecske igen tetszetős kivitelben jelent meg mind az alak, mind a papír, mind az ábrák szempontjából.

K. Radó Denise

a Földrajzi Társaság Karszt- és Barlangkutató Szakosztályának titkára